

Gemeenschapsinstellingen

Het hulpverlenende aanbod van de gemeenschapsinstellingen vormt bij voorkeur een tijdelijk en afgebakend onderdeel van een bredere interventie voor jongeren bij wie de bescherming van de eigen integriteit of van de maatschappij min of meer in het geding is.

De publieke jeugdinstanties vervullen hun functies van oriëntatie, time-out, observatie, begeleiding en behandeling in een residentiële setting waar de vrijheid van de jongere wordt beperkt. Dit komt onder meer tot uiting door:

- een gesloten infrastructuur;
- veiligheidsprocedures en –opleiding voor het personeel;
- een sterk uitgebouwd toezicht;
- het hanteren van strikte en uniforme regels op het vlak van uitgaan en verlof.

In het omgaan met norm-overschrijdend gedrag beogen de instellingen een dubbele focus: ze richten zich zowel op het beheersen van risico's als op het bevorderen van de levenskwaliteit van de jongere en zijn omgeving. Ze gaan ervan uit dat beide oriëntaties elkaar wederzijds versterken en dat hun aanbod hierdoor aan kracht wint.

De gemeenschapsinstellingen zijn **regionaal georganiseerd**. Ze bieden pedagogische hulpverlening aan jongeren bij wie beveiligde opvang binnen een structurerend en vrijheidsbeperkend kader tijdelijk noodzakelijk is. Deze hulpverlening maakt deel uit van een breder hulptraject dat erop gericht is jongeren terug te integreren in de samenleving met haar geldende waarden en normen. De hulpverlening in de gemeenschapsinstellingen moet er uiteindelijk toe leiden dat de jongere en zijn context een beter toekomstperspectief ontwikkelen.

De gemeenschapsinstellingen bestaan uit:

- gemeenschapsinstelling De Kempen: met campussen De Hutten en De Markt in Mol;
- gemeenschapsinstelling De Zande: met campussen Beernem, Ruiselede en Wingene;
- gemeenschapsinstelling De Grubbe in Everberg;
- het Vlaams detentiecentrum de Wijngaard in Tongeren.

Op 1 maart 2016 zijn twee bijkomende gesloten plaatsen voor jongens in gebruik genomen in campus De Hutten. Het regime van de time-outunits voor meisjes in campussen Ruiselede en De Markt wijzigt op 1 mei 2016 van gesloten naar open. En op 1 juni 2016 wordt de gesloten capaciteit voor meisjes uitgebreid met 8 eenheden op campus Beernem.

Tabel: Capaciteit gemeenschapsinstellingen, per campus en per regime, op 31/12/2016 (teleenheid: plaatsen)

	De Hutten	De Markt	Beernem	Ruiselede	Wingene	De Grubbe	Totaal
Jongens, open	-	72	-	54	-	-	126
Jongens, gesloten	42	-	-	-	36	40	118
Meisjes, open	-	10	10	10	-	-	30
Meisjes, gesloten	-	-	44	-	-	-	44
Totaal	42	82	54	64	36	40	318

(Bron: Domino)

Volgende tabel geeft het **aantal opnames** van jongens en meisjes per regime en per campus. Daarbij moet opgemerkt worden dat de gemeenschapsinstellingen 40 time-outplaatsen organiseren:

- 10 voor open meisjes in campus De Markt;
- 10 voor open meisjes in campus Ruiselede;
- 10 voor open jongens in campus Ruiselede;
- 10 voor open jongens in campus De Markt.

Door de omslag van gesloten naar open voor campus De Markt en campus Ruiselede op 1 mei 2016 zijn beide soorten opnames nog vertegenwoordigd in de tabel.

**Tabel: Aantal opnames per campus in 2016
(teleenheid: plaatsen)**

	De Hutten	De Markt		Beernem		Ruiselede		Wingene	De Grubbe	Totaal
	Gesloten	Open	Time-out	Open	Gesloten	Open	Time-out	Gesloten	Gesloten	
Meisjes	-	-	174	26	89	-	170	-	-	459
Jongens	113	180	163	-	-	92	182	101	313	1.144

(Bron: Domino)

De **gemiddelde verblijfsduur** betreft de totale gemiddelde verblijfsduur van de VOS- en MOF-maatregelen, zonder onderscheid naar de functies oriëntatie, time-out, observatie, begeleiding en behandeling. De gemiddelde verblijfsduur is hoger voor De Markt en Ruiselede omwille van de aparte vermelding van time-out.

**Tabel: Gemiddelde verblijfsduur per campus
(teleenheid: dagen)**

	De Hutten	De Markt		Beernem		Ruiselede		Wingene	De Grubbe
	Gesloten	Open	Time-out	Open	Gesloten	Open	Time-out	Gesloten	Gesloten
VOS	63	125	18	179	141	156	13	108	-
MOF	131	124	14	157	154	160	12	129	38

(Bron: Domino)

De uithandengeving

Uithandengeving (UHG) is een beslissing van de jeugdrechter ten aanzien van jongeren die na de leeftijd van 16 jaar, en vóór hun 18de, een als misdrijf omschreven feit plegen, en die na een grondig expertise-onderzoek beschouwd worden als niet langer vatbaar voor de maatregelen die de jeugdrechter kan opleggen. In dergelijke gevallen kan de jongere berecht worden als een volwassene.

Sinds 1 januari 2015 worden vrijheidsberovende maatregelen na een uithandengeving uitgevoerd door de Vlaamse overheid in het Vlaams detentiecentrum De Wijngaard, dat behoort tot de afdeling

Gemeenschapsinstellingen binnen het agentschap Jongerenwelzijn.

Op 31 december 2016 verblijven 9 uithandengegeven jongeren in De Wijngaard. Doorheen het hele jaar 2016 hebben 18 jongeren met dat statuut in de inrichting verbleven. 7 van hen zijn bij opname minderjarig, 11 blijken al meerderjarig bij aankomst in de inrichting².

² De leeftijdsgrens voor VDC De Wijngaard is beperkt van 16 tot 23 jaar. Wie na zijn 23ste nog verder gedetineerd blijft, wordt overgebracht naar een penitentiaire inrichting.

Tabel: Aantal uit handen gegeven jongeren die in 2016 in het VDC De Wijngaard verblijven, volgens het jaar van opname (teleenheid: unieke jongeren)

Opnamejaar	2012	2013	2014	2015	2016	Totaal
Aantal	0	1	1	8	8	18

(Bron: VDC De Wijngaard)

Veruit de meeste uithanden gegeven jongeren worden naar VDC De Wijngaard verwezen door de rechtbank van het arrondissement Antwerpen.

Tabel: Aantal uit handen gegeven jongeren die in 2016 in het VDC De Wijngaard verblijven, volgens de bevoegde rechtbank (teleenheid: unieke jongeren)

Arrondissement	Antwerpen	Brugge	Brussel	Dendermonde	Gent	Leuven	Veurne	Totaal
Aantal	7	3	1	1	4	1	1	18

(Bron: VDC De Wijngaard)

De helft van de veroordeelde populatie heeft een gevangenisstraf van 5 jaar of meer.

Tabel: Aantal uit handen gegeven jongeren die in 2016 in het VDC De Wijngaard verblijven, volgens strafmaat (teleenheid: unieke jongeren)

Strafmaat	< 5 jaar	5 tot 10 jaar	> 10 jaar	voorlopig gehecht	Totaal
Aantal	6	5	1	6	18

(Bron: VDC De Wijngaard)